

Entrevista a l'escriptora Maria Mercè Roca

“Si cal em defensaré”

Maria Mercè Roca és l'escriptora del mes de febrer. Aquesta situació excepcional ha coincidit amb la sortida al mercat del seu últim llibre, *Cames de seda*, premi Sant Jordi 1992.

Maria Mercè Roca ha guanyat els premis Víctor Català (1985), Josep Pla (1987) i Sant Jordi (1992).

CARME PUÉRTOLAS

Dimarts, dia 9 de febrer, a dos quarts de sis del vespre. Maria Mercè Roca, escriptora del mes, fa una conferència a la Universitat de la Tercera Edat. La sala és plena. “Més dones que homes” fa notar ella. Explica per què escriu i com li agrada de fer-ho; parla del plaer que sent rellegint els seus textos; de les lectures que més l'han influïda “desordenades i poc acadèmiques”, explica. A tres quarts i cinc de sis acaba amb un “moltes gràcies”.

TV3 l'espera a la porta. És notícia: *Cames de seda*, la seva última novel·la, guanyadora del premi Sant Jordi, ha sortit avui al carrer i ja és a les llibreries. Miquel Alzueta, editor de Columna, no podia desaprofitar la plataforma publicitària que és l'escriptor del mes. TV3 enregistra Maria Mercè Roca traspasant el carrer, fent un

tallat i fullejant el seu últim llibre. Ella prova de moure's amb naturalitat, encara que, en privat, confessa que li fa vergonya, però que, si hi ha de jugar, hi juga. I llestos.

Té 34 anys, però sembla més gran: la manera de vestir, el ble de cabells blancs a la cara, la forma de parlar... És una bona noia casolana, amb poca vida nocturna, que de tant en tant actua amb venjança contra aquests adjectius que no li acaben d'agradar. Va néixer a Portbou i viu a Fornells de la Selva. És mestra de català per a adults i ara treballa al Centre de Normalització Lingüística de Girona. Ha publicat tretze llibres des del 1986 i ha guanyat el premi Víctor Català (1985), el Josep Pla (1987) i el Sant Jordi (1992).

Són dos quarts de set. Els de TV3 s'han

allargat més del compte i ha de ser al cap d'una hora a l'Hospitalet, a fer una altra conferència. No hi ha temps. Solució: l'entrevista es fa dins el Volkswagen Jetta Pacific blanc, que la Institució de les Lletres catalanes posa a disposició de Maria Mercè Roca durant tot el mes. El condueix en Pep, el perfecte xofer-secretari-acompanyant. El trànsit és intens, però no plou.

—¿Ser escriptora és la seva professió?

—No m'agradaria dir que és la meua professió. No sabia tampoc dir quina és la relació que tinc amb la literatura, però la paraula professió... Les professions que he tingut sempre m'han resultat una mica feixugues i a vegades han acabat sent allò que et serveix per a guanyar-te la vida. I no m'agradaria que la meua re-

lació amb la literatura fos en aquests termes.

—*¿I si parlem d'ofici?*

—Estaria més bé, potser. Més que professió potser és el meu ofici. És allò que m'agrada de fer.

—*¿Fer classes de català és inevitable?*

—Mira, fer classes de català ha estat durant molts anys una manera de fer país. Ara ja no, és una altra cosa. Ara vol dir ensenyar llengua i moltes vegades vol dir ensenyar a les persones la forma d'aprovar uns exàmens perquè tinguin uns punts per a entrar a treballar a segons on. I quan s'han convertit en això han deixat de ser interessants també.

—*¿Com és que una "bona noia casolana" ha escrit una novel·la eròtica com Temporada Baixa?*

—¿Saps per què? Perquè em penso que les facetes d'una persona són moltes. Hi ha una faceta que sempre és la que vens més, potser perquè és aquella amb què la gent t'estima més, i potser en el meu cas era aquesta de "bona noia casolana". Ara, darrer, n'hi ha altres, de facetes.

—*¿Quines?*

—No ho sé... amagades potser, que no es poden dir.

—*S'esperava l'èxit que ha tingut Temporada Baixa? És la seva novel·la més venuda.*

—Docs no, francament.

—*Amb Temporada Baixa ¿creu que va perdre el tipus de lector que fins llavors l'havia llegida?*

—Sí. Però en vaig guanyar uns altres. Va haver-hi un grup de lectors que es van sentir molestos per la temàtica, o sorpresos. Si bé hi ha un grup de lectors que no ho han entès, aquesta obra m'ha permès d'arribar a uns altres lectors, que abans de *Temporada Baixa* no em coneixien.

—*¿Més joves?*

—Segurament.

—*Una llibreria de Girona vinculada a l'Opus va deixar de vendre els seus llibres.*

—Això és una cosa que, a mi, em va arribar per terceres veus. Em penso que ja està superada per l'actitud que tenen ara aquestes persones. Se'n va fer un gra massa. Però aquesta notícia també va fer vendre més el llibre.

—*¿Quina mena de lector té ara?*

—Tinc un lector que no és un gran lector. Ho dic per la mena de comentaris que sento sempre. Són lectors no habituals o gent que s'han desenganyat amb altres obres que no els han interessats. L'interès és el que fa que allò t'arribi o no t'arribi. No grans lectors, no grans consumidors de llibres.

—*¿I són fidels aquests lectors?*

—Sí. I m'agrada molt.

—*¿Què hi ha de veritat en les seves històries?*

—... Mira, de veritat, algunes coses. Ni moltes ni poques, algunes. De mi, n'hi ha molt. Els personatges surten de mi; no sóc jo, evidentment, però surten de mi. I el que hi ha són trossos de molta gent i, a més a més, invenció.

—*¿I l'experiència personal?*

—Sempre hi és, però no tan directa com la gent es pensa. L'experiència personal és com un pòsit que va fent, va fent, i un dia surt, molt mediatitzat i sobretot, com que l'experiència ja fa molt que ha passat, surt recordada. I el record mai no és la veritat.

—*¿Quines altres fonts utilitza?*

—Depèn. Per exemple amb *Greuges finits* vaig haver de treballar molt per aconseguir veracitat. Era un tema que no dominava i la documentació va ser molt i molt feixuga. Hi vaig aprendre moltíssim, és clar. En altres obres que em són més a la vora i passen en un temps actual, el període de documentació és més lleuger. A vegades agafo un llibre de psicologia per mirar que no m'hagi equivocat gaire amb el que jo intueixo; mai per fer una tesi. Això em dóna tranquil·litat. Amb *Cames de seda* he fet això, però he procurat arribar una mica al fons de l'ànima d'aquesta dona i explicar què li passa, què sent i per què ho sent, a través dels records que ella té.

—*Cames de seda explica la història d'una dona separada amb una filla ajuntada amb un home també separat... ¿Vostè també és una dona separada, viu amb un home separat?*

—Sí, sí. Jo tenia força a prop el problema aquest, tot i que jo no sóc l'Adriana, la protagonista, és clar. Però no he tret l'experiència de la meua vida. Conec moltes persones que viuen en situacions així. Sé que molta gent dirà això. I quan vaig acabar el llibre va ser la primera cosa que vaig pensar. Però deixar d'escriure pel que puguin dir ho trobo un error, sobretot perquè ¿quanta gent sap que sóc de tal manera o m'he casat o separat...? Pensar en aquesta gent és pensar en petit. Si hi ha identificació, ja em defensaré. Si cal em defensaré.

—*¿Però necessita defensar-se?*

—Jo em penso que sí. Sempre hi ha la persona que no ho entén o que vol insistir més en això. I t'ho dic perquè, amb *Temporada Baixa*..., evidentment no m'he hagut de defensar de res. Però, però, sí que... em penso que aquí encara hi ha molt de masclisme, fins i tot en les dones. A

mi, em van preguntar massa vegades per què havia descrit la sexualitat d'un home. Massa vegades. Quan ja fa tant que el llibre és al carrer, que encara et demanin el mateix... Llavors penses, ¿què passa? Sóc una dona, però abans de ser una dona sóc una persona que escriu. I amb aquest llibre suposo que passarà una mica el mateix, també.

—*A Cames de seda, hi apareix la mort d'un fill. ¿Amb sentiments tan intensos la vida es torna un culebrón?*

—Depèn de si tens contenció o no. Qualsevol situació, i no fa falta que sigui tan dramàtica, es pot convertir en això que tu dius. Però si la domines i la contens no. I l'Adriana de fet té molta contenció, és molt i molt freda.

—*¿Ho aguanta tot?*

—Sí. La novel·la té un final molt obert i suposo que cada persona s'imaginarà el que necessita.

—*¿Vostè opta pel contrari? Sempre ha defensat molt la seva independència.*

—Sempre. La vida de l'Adriana és molt trista. En canvi, jo sempre he defensat que la vida és molt curta i s'ha de viure amb una mica d'alegria i de picardia. Passar dies vegetant és un pecat.

—*Però vostè ha dit alguna vegada que només escrivia quan estava en "temporada baixa"...*

—Jo vaig començar a escriure partint d'una situació personal dolenta. M'acabava de separar. I vaig descobrir que escrivint m'ho passava molt bé i no recordava els problemes i em treia les insatisfaccions. Després va haver-hi ofici i ganes d'inventar.

—*¿És feminista?*

—Sí. Trobo que el feminisme és una manera de viure i que tota persona intel·ligent ha de ser feminista, igual que qualsevol persona amb dos dits de front no pot dir que és racista. Forma part de les creences i els valors de cadascú. El que passa és que, quan escric, no sóc feminista ni res. Jo vull explicar una història i proud. El que no faré mai és escriure un llibre perquè les dones aprenguin a ser feministes. Això és un pamflet. La literatura és una altra cosa.

—*¿Es maquilla?*

—Avui sí, perquè he anat a la perruqueria i m'han pintat, però no em pinto mai. No en sé.

—*I aquest ble de cabells blancs, ¿és coqueteria?*

—És meu. Em va sortir quan tenia disset o divuit anys i no m'ho he tocat mai. El que em sap greu és que molta gent es pensa que és tenyit.

—*¿Insegura?*

—Sí, mira, jo sóc molt insegura, però hi ha algunes coses que tinc molt clares i procuro explotar-les una mica.

—*¿Me'n pot dir alguna?*

—Sí. Estic convençuda que la literatura que faig agrada a la gent i això em dóna molta seguretat. Em dóna més seguretat això que cap altra cosa.

—*¿Té por?*

—Sí, és clar que tinc por. Tinc por de fer un llibre i que no resulti. Pensa que ahir era més feliç que avui, perquè el llibre encara no havia sortit. Ara el llibre és dels lectors, me'n diran coses bones i coses dolentes i això em fa molta angúnia.

—*¿I com la supera aquesta angúnia?*

—Ui, a vegades em fa patir molt, perquè això no hi ha qui ho arregli. Si la crítica i el públic et diuen que no l'entenen... I si ho diuen, és que no està bé, ¡eh!

—*¿L'estima la crítica?*

—N'hi ha alguns que sí, d'altres que m'ensenyen coses i d'altres que no. Els crítics miren l'obra i la valoren pel que val. I prou.

—*Amb Cames de seda ha guanyat fa poc el premi Sant Jordi. ¿Per què no va assistir al sopar?*

—Em van dir que no hi anés i vaig fer bondat. Suposo que perquè s'hauria sabut i el que volien era no destapar el secret fins al final.

—*¿I rebre el premi amb una camisa plena de Mickey Mouse?*

—La veritat, no en vaig ser conscient. Aquella camisa m'agradava i me la vaig posar. Però ho he pensat després, que estava molt bé de portar-la, per treure importància al fet. Tu continues sent tu i no t'has de disfressar, ni que sigui per anar a rebre el premi Sant Jordi.

—*Una vegada va dir que els escriptors es presentaven als premis o bé perquè tenien problemes per a publicar o bé per problemes de diners. ¿Per què s'hi va presentar vostè?*

—Perquè moralment necessitava una injecció, perquè no sabia què fer-ne, de la meua literatura. Em sentia que havia arribat a dalt de no sabia on i vaig pensar que, si guanyava el Sant Jordi, tindria una altra visió de les coses.

—*¿Li ha sortit bé la jugada?*

—Home, si no, hauria plorat molt. Però jo pensava que l'obra podia guanyar; si no, ja no m'hi hauria presentat.

Són dos quarts de vuit. Fa un quart que estem parats dins el cotxe davant la biblioteca Sumarro de l'Hospitalet.

L'esperen i se n'ha d'anar.

Montse Serra